

M. T. ~~7. 17~~
v. 182 1928.

Jat. 3/3-28.

Kertomus

Kuntien omistajajärjestön
muistutusmerkiksi

Uuskelan pitäjällä kesällä 1927.

Helmer Salonen.

sisältää:

varsinaisen kertomuksen
4 kappaleena;
selostuksen suostusta
vasta;
kyläluetteloon
makiuuteluun

Esustus künneiden muinaisjään-
nösten muistimarkkinisesta kesällä 1927
Uuskelan pitäjässä Turun ja Porin lää-
nissä.

Muinaistieteelliseltä toimikunnalta
sai allekirjoittanut tehtäväksi muis-
timarkkitat ja kontrolloida kaikki kün-
teät muinaisjäänökset Uuskelan pitä-
jässä. Mutta koska mainitussa pitä-
jässä on aikaisemmin suoritettu muis-
timpanoja ikäläisten kotiseutututkimusten
harrastajien toimesta niin oli luonnol-
lista, että allekirjoittaneen positiivinen
tulos jäi sangon vähäiseksi: 10. kunta
mutta hiidenkinasta, yksi spämääväi-
nen kalvisto ja 1 kiviseinä. Markkit-
sin lisäksi kaikki künteät muinais-
jäänökset topogr. kartalle.

Muistimarkkinisen aloitin
lounaisosasta ja kuljin senjälkeen
järjestelmällisesti eteenpäin osaksi ank-
kailta tietoja uudelleen osaksi kompassin
avulla. Täten esim. löysin ne hiiden-
kinasta, jotka sijaitsevat koko laa-
jan metsän keskellä pitäjän lounais-
osassa (3:lla; 15:sta ja 16:sta merkityt). Tämä tal-
lainen "pitäjän tarkastus" käy päänsä pie-
nemmissä pitäjissä, mutta käy liian
raskaaksi ja vaikeaa vieräken suoritus-
missa pitäjissä - Isoukylän seutuun on
enemmän muuttanut kuin että näin
osaksi kaikki tutkimattomat haudat
saavat olla rauhassa; tosin on niitä

kaikkia tavaramut mutta "lunat", että
ne ovat säilyssä, kylään kun ei ole
rakennuksia tullut viincaikoina lisää,
ja asukkaat väittivät, että ^{vijelys-}mitä ole
viincaikoina myöskään laajennettu -
yhtenäiskohtaisen kartoituksen ei alle-
kirjoittajan oella ollut aikaa. Kaikon-
kaikkiaan kului aikaa 12 päivää.

Helsingissä marrask. 1 p:nä 1927.

Helmer Salonen.
yhopp.

Vastaavat numerot on merkitty top., gr. kart.
jotka seuraavat kertonusta.

1. Viitaniemi; 3 hiihtokilometriä; karttalehti VIII-20; ss. 1-2.
2. Tampalanmäki; 2 h:kinen; k: lehti VIII-20; ss. 3-4.
3. Salokartanon ja Halkilahdentalon maalla; 4 hiihtokilometriä; k: lehti VIII-20; ss. 5-6.
4. Tsoukylän kaluistoalue; k: lehti IX-21; ss. 7-8.
5. Ruoksmäki (= Myllymäki); linna^(?); k: lehti IX-21; s. 9.
6. Myllymäki (= Linnamäki); linna; k: lehti IX-21; s. 10.
7. Saariperämäki; hiihtokilometriä; k: lehti VIII-21; s. 11.
8. Aromäki; hiihtokilometriä + espanjalaisia kiviladelmia.

k: lehti VIII - 21; ss. 12 - 13.

9. Linnamäki; linna(?); k: lehti VIII - 21; s. 14.

10. Linnamäki; linna(?); k: lehti VIII - 20; s. 15.

11. Ulliskannmäki; hiihtokias; k: lehti VIII - 20; s. 16.

12. Katinkallionmäki; hiihtokias; k: lehti VIII - 21; s. 17.

13. Kovaskallio (= Kovak.); 2 hiihtokiasia; k: lehti VIII - 21; ss. 18 - 19.

14. Falkin rukotalo; hautoja(?); k: lehti VIII: 21; ss. 20 - 21.

15. Rauvolan kylän maalla; hiihtokiasia 2; k: lehti ~~IX~~^{VIII} - 20; ss. 22 - 23.

16. Salonkylä; hiihtokias; k: lehti VIII - 20; s. 24.

17. Ilmusmäki; hiihtokias; k: lehti VIII - 21; ss. 25 - 26.

² 18. Linnamäki; hiihtenkinas ja linna(?); k: lehti IX-21, 5.27.

Kyläluettelo:

1.	Fulkkila	ss. 1-4.
2.	Hakostaro	" 5-6.
3.	Haukkala	" 7-10.
4.	Kanjaskylä	" 11-14.
5.	Karlberg (= Pettilä)	s. 17.
6.	Kavila	" 15.
7.	Papins	" 16.
8.	Pettilä (= Karlberg)	" 17.
9.	Pukkila	ss. 18-21.
10.	Rauvola	" 22-23.
11.	Salonkylä	s. 24.
12.	Allonpyöli	ss. 25-26.
13.	Veitakkala	s. 27.

Fulkkilan kylä.

hiihtokinkaita:

Fulkkilan talosta itään, sen ja Kärkän talon väli-
mailla, aivan Halikon-
lahden rannalla, etelään
sitätä paikasta, missä Salo-
l. Urskolanjoki yhtyy Halikon-
lahteen on Vitaniemi, jon-
ka laella on 3 hiihtokin-
asta:

N° 1.

1) Läntisin on 11,5 x 11 m
laaja ja n. 1½ m korkea.
Keskellä on 5,2 x 4 m laaja
kuoppa, joka ylettyy kallioon
saakka.

2) Edellisestä n. 75 m
itään maan huipulla on
suuri hiihtokinas tai 2 aivan

vierekkäin. Kruunun laajuus on $25 \times 23,5$ m ja 3 m korkea. Kolmesta kohdasta on keitetty kiviä joukkoverran pois, vain yksi kuopista ylettyy suuret empiin poljakkiviin.

3)

Yksikerroksinen kivilatomus on viimeksi aiin-
tusta kruunusta n. 50 m
kaakkoon sekä vähäsen
alimpana kuin edelliset.
Sen laajuus on 58×38 m;
ainakin tällä hetkellä ai-
van neliskulmainen.

Kaikki hiedonkin-
kaat on tehty pääasiassa
kallionlohkareista. Päi-
kältä näköala Halikon-
lahdelle ja ympärillä
oleviin laaksoihin.

Fulkkilan talosta kaak-
 koon sijaitsee Tampaltan
 kunnissa mäki, siis se on
 edellämäinitusta Viitämä-
 lä etelään oleva korkea
 1) mäki. Sen huipulla on
 suuri hiedonkirves l. kruu-
 nu, jonka prof. Hj. Appelgren
 on tutkinut!

Kivias on tehty har-
 vinaisen pienistä kalliion-
 lohkarista, - Paikalta
 on valtava näköala.

2)
 Edellämäinitusta tämän
 kaakkoiskulmasta tänteen
 on vähäsen matalampi
 huippu, jonka kahden
 puolen on suuri määrä
 kalliionlohkareita. Entis-
 sen Jousun metsävaran
 ja Janssonin ravon

4. mukana on sinä ollut samantyyppinen, joskin hiukan pienempi, hiihtokäsiä kuin itäseurimällä huipulla, mutta hajotettu kymmeniä vuosia sitten; lisäksi kertoi hän sen pohjassa nähneensä "muukälä" (Jansson on nyt yli 70 v. vanha)

Hakostaron kylä - Salon kylä.

HiiDENKIUKAITA:

Lähellä Perimön ja Uskelan rajaa Tavilan talosta toistakilometriä luoteeseen, pienellä, kohtalaisen korkeasta hiekkakarjasta kohoavalla männynpyylälä, Halkilahdon l. Haukaron talon maalla on 1 hiiDENKIUKAS (pitäisin määllä sijaitsevista h. kiukaista) ja 3 Salon kartanon l. nykyään Uskelan kunnan maalla:

N° 3.

1) Luoteisin 10,5 x 8,6 m laaja ja toista metriä korkea. Keskellä 3,8 x 3,2 m laaja ja melkein kalliopohjiaan yltävä kuoppa.

6.

2)

5-m edellisestä lounaaseen on $3,8 \times 5,2$ m laajuinen hiidenkuivas, jossa oli vain yksi kivikorras.

3)

Uimuksimainitusta 15-m kaakkoon oleva h: kuivas on $5,8 \times 5,6$ m laaja ja $1/2$ m korkea.

4)

Itäisin, n. 5-m edellisestä itään on $10,6 \times 10,2$ m ja $1/2$ m korkea hiidenkuivas (Kaukareen maalla).

Kalliolta hyvä näköala etelään ja koilliseen välisiin ilmansuuntiin.

Isokylä.

Vanhemman rautakauden rökki-
kiöitä:

Isokylän seuduilla
on alkujaan ollut n. 48
rökkiöitä joista useita
ruosien kuluttua on tut-
kittu. Nitä on ollut anti-
ison Perälän torpan l. nykyi- N:o 4.
sen Hamethtaan alueella;
Ketolan maalla; Nohte-
rinhaassa Katajamäen ja
Hämnenojan maalla. An-
tison Ahrovin alueella; Isokylä-
mällä ja Palomäellä; Airon
torpan lähellä sekä nelis-
kulmainen ladelma Klavon
talon maalla. - Nykyään
on näistä vaikeata saada
vain selvää sillä tuton
savoittu, on niitä useita tut-

8. Kitta ja senonokin vaikeata
aind saada selville mikä
on alkuperäisessä asemas-
saan. Sitäkin ovat olosuh-
teet muuttuneet niin ettei
voi kontrolloida vanhojen
karttojen mukaan. Etikä
on johtunut toisia tulon-
onakin, esim. Klaarun talon
luona ollutta neliskulmais-
ta ladelmaa on poimiste-
listari huolimatta löytänyt.
Sijot selvät ovat senäi
rylkiöt Walterinkassa.
(ks. karttoja top. arkistossa.)

Ruoksmäen talon pohjois-
 puolella on samanniminen
 mäki, jota myös kutsutaan
Myllynmäckenä, sinä aikoi- N° 5.
 naan sijainsee myllyn
 takia. Top. arkistossa ole-
 van tiedonannon mukaan
 on mäessä muinaislouha
 ("Ruoksmäen talon takana",
 kuten ilmoituksessa maini-
 tetaan). Länserin alla
 oli jonkinlainen kiviriv-
 tystä, mutta vaikeata
 on sitä käsitellä mikni-
 kään liimontouhion jät-
 teeksi. - Tarkoitettane-
 ko "Ruoksmäen takana" de-
 valla lähellä Veitakkä-
 lan luona olevaa mäkeä,
 joka sijaitsee myös "Ruok-
 smäen takana".

Tupilan talon polyois-
 molella on mäki jota ky-
 läläiset kutuvat sijainnat-
 ten tuulimyllyjen suoksi
Myllymäski, toiset sivät
 taas tietävät sille mi-
 tään nimitystä, mutta
 joka kartassa on merkit-
 sty linnamäski. Sen köl-
 lisuusmerkkinä on kiri-
 riviä.

№6.

Karjaskylä.

hiidenkinkaita:

Erikin talosta kaakkoon
 l. Galosta Muurlaan vie-
 vän tien varrella kohoaa
 jyrkkänä Karionperän mä-
 ki, jonka korkeimmalla
 huipolla on kokonaan ha-
 joitettu hiidenkinkas. Kiviä
 on viskeltty parinkymmen-
 metrin laajuudelle. Alku-
 peräisellä asemallaan ne
 näyttävät olevan vielä n.
 5 m laajuisella, alolla, y-
 tä korosta paksummalti ei
 kiviä ole missään kohdas-
 sa. - Kivet ovat kallionloh-
 kareita. - Paikalta on ny-
 kyään, estävän metsän vuok-
 si näköala vain länteen.

N° 7.HAR
Julkaisu

Tämä kuljetaan Salosta
Muurlaan päin, niin poikkeaa
kapea kylätie n. 200 m Petti-
län kartanon tienhaarasta
Muurlaan päin l. ensimmäi-
sen tienhaaran vasemmalle.

Tämä kuljettaa meidät
Ojason palstalle, jonka poh-
joispuolella kohota paljas-
kruunainen, korkea ja rätkei-
nen mäki, bromäki. Sen
laella on melkein kokoa-
naan hävitetty kruunu,
jonka laajuus on 9x8 m ja
korkeus 1/2 m. Riihoukikas-
ta si ole mistään kohdas-
ta hajotettu poljia myö-
ten. - Kivet ovat kallion-
lohkareita.

Paikalta hyvä nä-
koala kaikkiin ilman-
suuntiin.

N° 8.

Pantakaudon kiviladelmia(?):

Edellämäinitusta Ojaron pols-
tasta itään olevalla Arväm-
län sivinteellä on viljelys-
toa ympäröivä aida ja
kallioroman välillä useam-
pia kiviladelmia, joista toi-
set ovat pitkiä alkioja toiset pyö-
reitä. Tarkastin muuta-
mien kivien alustoja mut-
ta en mitään tavannut
joka olisi osoittanut hantä-
itäi muuta merkkejä. Maa-
paikalla on hieta-savi-
maata. Kivilademat
ovat nähtävästi muodos-
tetut pellosta saaduista ki-
vistä; outoa on joka tapae-
luksista niiden Jerihistorialli-
sia hantäitä muistuttava
muoto. Toisin oli sitäpäitri
suurempia kiviä keskellä.

Muinaislinnat:

Kujanspään palstan pohjoispuolelta ja Vileniu torpasta etelään on jyrkkärin-

teinen mäki, linnamäki. Kaakkoispuolelta, se on loiva, muualta akkijyrkkä. (Mänttäläköön että Siltamäki on linnamäen välittömässä yhteydessä ja muodoltaan tämännäköinen.)

Ehkä mäki on sama kuin Hj. Appelgrenin mainitsema linnamäki n:o 116. S. M. A. 12.)

N:o 9.

Harilan kylä.Limnamäki:N° 10.

Jätä kohdasta missä
 Turun - Helsingin rautatie
 katkaise samojen kaupun-
 tien välisen maantraan Ha-
 vilan talon maalla, n. 100
 m lantcon on Limnamäki
 niminen sekemetsän joitti-
 mä mäki. Sen muoto on
 heikommin eikä niinkään
 laista kivivallia ole sinä
 enää erotettavissa eikä
 nähtävästi ole ollutkaan.

Pappiston kylä.

Hiidenkiinkaita:

Sirkkulon pohjoispuolella ja Alskolan hautausmaahan koillispuolella, Salon kaup. palasta Helsingin päin mentäessä maantien vasemmalla puolella kohoo n. k. Altiskammäki jonka korkeimmalla kohdalla on hajalle visketty hiidenkiinas l. krommi; sen laajuus on nykyään 12,3 x 12 m, korkeus 3/4 m. Keskellä on kallionperustaan ulottuva 1,8 x 1,8 m laaja kuoppa.

N° 11.

Kivet ovat pääasiassa kallionlohkareita, vain joskus on mukulakivi on joukossa. Paikalta on suurenmoisen näköala kaikkialle.

Pettilän l. Karlbergin kylä.

Hiiidenkinkaita:

Pettilän l. Karlbergin kartanosta koilliseen kohoava Katinkallionmäki. Sen korkeimmalla huipulla (kolmiotähtäystornin vieressä) on hiiidenkinkas, nyt 15 m pitkä ja 9,5 m leveä. Sitä on pahasti hajoitettu; kiviä on nykyään n. 1 m paksuudelta.

N° 12.

Yöre on koottu sekä kallionlohkareista että nurkulakivista.

Paikalta on valtava näköala kaikkiin ilmansuuntiin, n. n. Salon kauppalaan.

Pukkilan kylä.

Hüdenkinäitä:

Pukkilasta Muurlan Puholaan
vievän tien oikealla puolella,
n. 100 m tiestä Pukkilan l.

Urhajärven ja tien välillä on
kaihlta puolelta jyrkästi
nouseva kallio nimeltään
Korakallio.

Sen korkeim- No 13.
malla kohdalla on 2 hü-
denkinästä ja 1 ladesta:

1.) Kallio, 12 x 7,5 m laaja
ja n. 1 m korkea; keskellä
on 3 metrin laajuinen kuops-
pa, joka ulottuu pohjaan
säikkä. H:kinäen alkua-
peräinen muoto on epäilemät-
tää ollut pyöreä, siis myös toi-
seen suuntaan ollut n. 7,5 m.

2.) Sivan edellisen lounais-

19. Molella on taimen hiidenkin-
kas, 5,5 x 4,5 m laaja sekä aivan
matala. Muoto on suorakul-
mainen ja näyttää kokolai-
la alkuperäiseltä, ehkä
sammalturion näkönsä vuok-
si säilynyt hävittäjiltä.

Kiviladelmä sijaitsee
viimeksimainitusta hiiden-
kinkaasta n. 5 m SE suun-
taan ja on se 3 m pitkä ja
2 m leveä (saattaa olla myös-
hään muodostettu)

Tovakalliolta valtava
näköala suihin ilman-
suntiin päiti pohjoiseen jol-
la suunnalla on korkeita
kallio.

Pukkilan kl. Falkin ulkotulo.

Vanhemman rautakauden rökkiötä²(2):

Pukkilasta Murolan Puh-
lolaan vievän tien varrella n.
1,5 km Pukkilan kartanosta,
on Falk - niminen paikka,
jossa asuu Pukkilan kartan-
non muonamiehä. Falkin
päärakennuksen edessä on
Pukkilan järvelle viettävä
rinne, sis Väähjärven NE-
rinne. Siinä on useampia
kallioperustalle koottua ki-
virökkiötä. Aivan länti-
sen kouttiaidan vieressä on
50 m päärakennuksesta lou-
naasen, on kolme kivi-
kasa, 3 ä 4 m laajat ja ai-
van matalat; viuhkoin ai-
nitut ovat varmuimmat kuin

N° 14.

21. idempään ä tonttialueella sijait-
sevat, jorakaan ei niiden esi-
historiallisuus ole, aivan var-
ma, sillä tällä alueella
on myös useita historialli-
sen ajan muoniden perus-
tukkia, ja voi olla aivan
hyvin niin, että epäile-
mäni kiviväyläkiät myös
ovat rakennuksen sein. sau-
nan jätteitä. (Paikan olen
merkinnyt top. gr. kartt. aon;
on giirtänyt orkoiskartta a).

Rauvalan kylä.

Hüdenkinkeitä:

Tun kuljetaan tietä pitkin Rauvalan kylän Simosen palstalta Kavilan taloon Ajliskylän pysäkin läheltä, niin on n. $1\frac{1}{2}$ km Simosen talosta, aivan tien viikolla, molella matalahko mäntöyrä, joka on korkeamman mäen kaakkoisreunalla aivan sangan metsän reunassa. Sen korkeimmalla kohdalla on kaksi hüdenkinastal. kruunua:

N° 95.

1)

Länti seuyri on $17,5 \times 10,5$ m laaja ja n. 2 m korkea. Sen muoto on kehomainen ja on se säilynyt tuholltamasta.

2)

N. 35 m edellisestä itään on läpimitaltaan 9x9 m oleva hiihtokinaas; korkeus on n. 1½ m; tämäkin on muodoltaan kekomainen. Keskeistä on viskattu muutamia kiviä pois; yleensä on tämäkin hyvin säilynyt.

Molemmat korunnut on tehty pääasiassa mukulakivistä.

Paikalta ei ole ollut eikä ole juuri minikaanlaista näköalaa; meri ei näy millään suunnalta.

Salon kylä.

Hüdenkinkeitä:

Ks. Hakostaron kylää!

Helsinnumelta, joka sijaitsee n. 2 km. Salon kauppalasta Helsinkiin päin, Porilään mentäessä on tien varrella Hakalan torpan koillispuolella korkea leveä mäki. Sen korkeimmalla kohdalla on krunni, jonka laajuus on 8,5 x 7,5 m. Keskellä on 2,8 x 2 m laaja kuoppa, joka ylettyy kallioperustaan. Kookkus on nykyään n. 1½ m. Alkuaan siinä ovat olleet näin laaja.

N° 16.

Hüdenkinas on tehty kallionlohkareista. Siitä kalta valtava näköala m.m. Halikon lahteen.

Allenpyölin kylä.

Slidsenkin kaita:

Liikkulan kansakoulun kaak-
koispuolella, Allenpyölin ta-
lou maalla on n. k. Il-
musmäki; n. 400 m mai-
nitusta koulusta kaakkoon
on maan korkeimmalla koh-
dalla (top. nit. 459 saä.) suuri
hiidenkiva l. Ihmusmäen krou-
nu, joka osittain on hävi-
tetty. Se on läpimitaltaan
nykyään n. 20 m.

N° 17.

N. 40 m tästä kaak-
koon on kiviä leveällä, alal-
la, mutta se ei ole ihmis-
käden tekemä, vaan n. k.
"piirunpeltsä".

Hiidenkiva ei ole teh-
ty sentapaisista kivistä
kuin on "piirunpeltsä", vaan

26.

kalliosta lohjeuncista tai lohkaistuista kappaleista; vain jokunen mukulakivi on se-
lässä suunnilleen saman ver-
ran kuin muissakin hiiden-
kinkkaissa. Ehkä kannak-
sutti sen aikaisia ihmisiä
ottaa kiviä vain ajensa
kantoja muistuttavasta
kivirokkoista.

Määltä on valta-
va näköala kaikkien
ilman suuntiin. Hän sa-
sanoo, näkönsä, Il-
musemäältä sitsemän kirk-
koa. Heistä mäki kum-
mallinen ja täynnänsä
salaperäisyyttä.

Veitakkalan kylä.

Hüdenkinas ja Linnamäki:

Veitakkalan kartanon luoteispuolella, Ruokun ään talosta koilliseen on korke Linnamäki, jonka kor- N° 18.
keimmalla kohdalla on ollut suuri hüdenkinas, mutta joka nykyään on hajoitettu. Kiviä on nyt n. 25 m laajuisella alalla. Suuret porjälkivet pistävät melkein kaikki alta näkyviin, josta kussa paikassa myös kalliopohja.

Näin itä- ja kaakkoisrinteet ovat loivia, mikäntäläistä kiviä on siinä kokiunyt.

Paikalta välttävänä köälä aina Salon kappelin.

500 400 300 200 100 0 1000 1500 2000

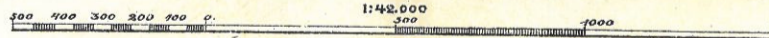
1:42000

Сертил: Коляков, Ассорд Хрусталеви.

НАЦИОНАЛНА СТРА

Корректировал Кол. Сес. Хость.

Чертить Коллежский Советник Хрусталева.

ПЕЧАТАНО въ VII-1912 г.

X *korjattu uudella mittauksella*
 korjattu Polkoviita *Polkoviita*
 O *Falkki, erämaasta kiviädelmia vanhojen outak. Kiviröykkiöiden loppu*
 1:40000
 1500 Саж.
 Чертил. Идборг. Совѣтн. Петрозавловскій.

